

WMO MAGAZINE

**Gemeente, bied
oudere veiligheid**

**Hoe professioneel
moet Wmo-raad zijn?**

Arie Slob (ChristenUnie)

**'Ratificatie VN-verdrag
komt eraan'**

Denise Janmaat over ratificatie VN-verdrag

'U moet nú al toegankelijk bouwen'

Wat betekent ratificatie van het VN-verdrag voor de toegankelijkheid van bebouwd Nederland? Volgens Denise Janmaat doen publieke en commerciële opdrachtgevers er verstandig aan per direct toegankelijk te gaan bouwen.

'Om nu al in te spelen op de komende wetgeving en uzelf enorme kosten en veel ellende te besparen, kunt u zich maar beter goed voorbereiden.' Dat schreef Denise Janmaat, directeur van het Nederlands Instituut voor Rolstoeltoegankelijkheid (NIRT), in een open brief aan 'iedereen die bouw- of verbouwplannen heeft, zowel voor gebouwen als voor de openbare ruimte' nadat de Tweede Kamer het kabinet via de motie-Slob had gesommeerd het VN-verdrag nog dit jaar te ratificeren. WMO Magazine vraagt haar om een toelichting.

Wie bedoelt u met 'u' in de zin 'u kunt zich maar beter goed voorbereiden'?

Denise Janmaat: 'Met "u" bedoel ik iedereen die bouw- of verbouwplannen heeft, zowel voor gebouwen als voor de openbare ruimte. Dat is de opdrachtgever, projectontwikkelaar, architect of ontwerper, eigenaar, gemeente of andere overheid, maar ook aannemer, installateur, et cetera. Zij kunnen zich vanaf nu bij het maken van plannen voor projectontwikkeling, nieuw- en verbouw, inrichting en aanpassing van de openbare ruimte, woningbouw, winkelcentra en horeca al niet meer veroorloven om de vele aspecten van toegankelijkheid onbelicht te laten. Zij zullen dan straks voor hoge extra investeringen komen te staan, omdat er aanpassingen dienen te worden gedaan. Of het nu gaat om woningbouw, zorginstellingen, winkelcentra, kantoren, stedenbouw of openbare ruimte: nu deze regelgeving eraan komt, is het geld over de balk smijten om nu nog iets te bouwen of aan te leggen, waarvan je kunt weten dat het straks aangepast moet

worden. Immers, op de tekentafel kost een aanpassing relatief gezien nog niets en is de toegankelijkheid nog te realiseren. Als er eenmaal gebouwd of aangelegd is, wordt dat een stuk lastiger. Dan 'past het niet in het ontwerp', 'is er onvoldoende ruimte' of 'is er geen budget voor'. Nu bekend is dat het VN-verdrag wordt geratificeerd, kan dus maar beter meteen rekening worden gehouden met daadwerkelijke toegankelijkheid om zowel de commerciële opdrachtgevers geld te besparen als de opdrachtgevers in het publieke domein gemeenschapsgeld optimaal te laten besteden.'

Wat bedoelt u met 'daadwerkelijke toegankelijkheid'?

'Ik gebruik die term heel bewust. Ik benadruk daadwerkelijke toegankelijkheid omdat het Bouwbesluit en overige regelgeving op dit moment niet toereikend zijn om echte toegankelijkheid te realiseren. Zij moeten mijns inziens na de ratificatie worden aangepast. Bovendien moet op brede schaal de expertise van architecten, ontwerpers, maar ook gemeenten en opdrachtgevers worden uitgebreid. Ter illustratie: op elk ontwerp dat het Nederlands Instituut voor Rolstoeltoegankelijkheid tot op heden ter toetsing onder ogen krijgt, zijn verbeteringen vereist om tot daadwerkelijke toegankelijkheid te komen. Professionals die onze masterclass volgen, zijn telkens verbaasd over hoe veelomvattend toegankelijkheid is en wat zij aan kennis ontberen. In deze economische tijden kunnen zij zich dat niet veroorloven. Het is dus zaak nu al actie te ondernemen.'

Foto: Stedelijk Museum

Denise Janmaat over het vernieuwde Stedelijk Museum: 'In een rolstoel zelfstandig functioneren is in dit gebouw niet mogelijk en ook niet alles kan worden bekeken. Dat had makkelijk anders gekund.'

Hoe kunnen ze dat concreet doen?

Denise Janmaat: 'Dat kunnen ze op drie manieren doen. Eén: beschrijf in elk Programma van Eisen vanaf nu veel explicieter de toegankelijkheid om verrassingen achteraf (ruimtelijk én financieel) te voorkomen. Twee: laat elk project of plan dat nog niet gestart is toetsen op toegankelijkheid. In deze fase kunt u nog tegen minder kosten en minder ongemak een aanpassing realiseren dan na oplevering. Drie: breid de expertise van degenen die zich met ontwerp en inrichting bezighouden uit door opleiding en training in toegankelijkheid, zodat u zo min mogelijk externe deskundigen hoeft in te huren.'

Denkt u dat de gevolgen van de ratificatie Nederland veel geld gaan kosten?

'Het is begrijpelijk dat men in Den Haag nu aan het doorrekenen is wat ratificatie zou kosten. Maar veel onbekender is hoeveel het kunnen meedoen van iedereen de maatschappij oplevert. Daarop richten wij als NIRT liever de spotlights. Als bijvoorbeeld het openbaar vervoer echt toegankelijk zou zijn, hoeven er minder vervoersvoorzieningen verstrekt te worden door gemeenten via de Wmo. Als gebouwen toegankelijk zijn, kan iedereen daar werken, studeren, genieten van vrije tijd. Bovendien levert het meedoen van mindervaliden ook op dat wij het met z'n allen gewóón gaan vinden dat zij overal zijn. Dat zal de hulpvaardigheid van mensen vergroten. Dit levert uiteindelijk minder zorgkosten op, omdat we het gewoner gaan vinden elkaar te helpen. Waar nu bijvoorbeeld een zorghulp boodschappen moet doen voor een

'Mindervaliden blij met motie-Slob'

Hoe belangrijk is de motie-Slob voor mindervaliden in Nederland? 'Zij zijn blij met de motie van Arie Slob die de Tweede Kamer heeft aangenomen,' antwoordt Denise Janmaat. 'Voor alle mindervaliden is dit een belangrijke voorwaarde om te kunnen meedoen in de maatschappij. Met de ratificatie krijgen zij het recht om gelijkwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Het wordt wettelijk vastgelegd dat zij toegang tot het openbare leven (vervoer, gebouwen, werk, onderwijs en informatie) dienen te hebben. Zodra het VN-verdrag geratificeerd wordt, zal de toegankelijkheid een serieuze plek krijgen in alle aspecten van de maatschappij en vaker vanzelf en direct worden gerealiseerd in de ontwikkelingsfase. En omdat het een recht wordt, is het uiteindelijk ook af te dwingen als er geen gehoor aan wordt gegeven.'

mindervalide, kan die dat straks zelf als hij weet dat er onderweg mensen zijn die helpen bij het in de bus stappen, iets uit het vak pakken, et cetera.'

Denise Janmaat: 'Professionals die onze masterclass volgen, zijn telkens verbaasd over hoe veelomvattend toegankelijkheid is en wat zij aan kennis ontberen.'

Heeft de Wmo er volgens u toe bijgedragen dat de rolstoeltoegankelijkheid van gebouwen in Nederland is verbeterd sinds de komst van de Wmo in 2007?

'De Wmo heeft wat de toegankelijkheid betreft vooral bewustwording opgeleverd. In het algemeen wordt de Wmo door de

burgers geassocieerd met het aanvragen van hulpmiddelen (scootmobiel, douchezitje) en aangepast vervoer, aanpassingen van de woning (traplift, aansluiting voor scootmobielaccu in schuur) en huishoudelijke hulp. Dat heeft uiteraard tot toegankelijkheid geleid, maar nog op te beperkte schaal en voornamelijk door oplossingen achteraf als het om aanpassingen van gebouwen gaat. Geplaatst in een professioneel kader heeft de invoering van de Wmo en de bewustwording van toegankelijkheid nog niet geleid tot een aansprekende verbetering in de praktijk. Vooral ook omdat de wet- en regelgeving nog steeds niet toereikend is. En helaas zijn er nog steeds marktpartijen die het minimale doen in het voortraject in de wetenschap dat 'de Wmo het wel repareert' als het echt nijpend is. Dat het dan gemeenschapsgeld kost en nooit optimaal toegankelijk wordt, zij dan maar zo, volgens hen. Als NIRT plaatsen wij toegankelijkheid en de Wmo liever in een breder kader. Het is nu nog zo dat binnen een groot deel van de gemeenten de afdelingen op het onderwerp toegankelijkheid 'stand alone' werken. De visie van het NIRT is dat de synergie tot optimale toegankelijkheid én grote besparingen gaat leiden.'

Kunt u voorbeelden geven van hoe het niet moet?

'Voorbeelden uit de praktijk waarin gemeenschapsgeld niet effectief genoeg werd ingezet voor de toegankelijkheid, zijn het Eye Filmmuseum en het gerenoveerde Stedelijk Museum in Amsterdam. Dat zijn helaas qua toegankelijkheid geen positieve voorbeelden. Een ander voorbeeld uit de praktijk is van een gemeente die een ontwerp voor een levensloopbestendige woonwijk moet beoordelen. Omdat er onvoldoende expertise over toegankelijkheid aanwezig is bij de beoordelaars van deze vergunningsaanvraag, wordt vergunning verleend. Na realisatie blijkt dat de schuren niet bereikt kunnen worden met een scootmobiel en dat de woningen zelf qua indeling niet goed voorbereid zijn op gebruik met een rolstoel. Het gevolg is dat straks Wmo-aanvragen nodig zijn voor aanpassingen (als dat al kan) en er hoge extra kosten gemaakt moeten worden c.q. mensen uit de doelgroep er niet 'levenslang' kunnen wonen. De gemeente gaat dus jarenlang betalen uit gemeenschapsgeld voor de gevolgen van het goedkeuren van een ontwerp dat eigenlijk al niet voldeed en waarop geen vergunning verleend had moeten worden. Een betere samenwerking, vergroting van expertise en uitwisseling van kennis en ervaring zou binnen deze gemeente heel veel geld opleveren.' ▲

'Het Bouwbesluit en overige regelgeving moeten na de ratificatie worden aangepast.'